

FIIA 11/2017

COMMENT

David Cadier
LSE/ Ulkopoliittinen instituutti

Macron valloitti Ranskan vaaleissa: Seuraavaksi hänen pitää pystyä hallitsemaan Emmanuel Macron löi Marine Le Penin poikkeuksellisten vaalien toisella kierroksella. Vaaleja seurattiin tarkasti myös muissa EU-maissa. Macronin valinta voi johtaa EU:n integraatioprojektin uudelleenkäynnistämiseen edellyttäen, että hän saavuttaa sisäpoliittisesti vahvan aseman, ja pystyy toteuttamaan luvattuja uudistuksia.

Emmanuel Macronin loistelas ja epätavallinen nousu tekee hänen voitostaan merkittävän. Macron on entinen pankkiiri maassa, joka ei ole erityisen kiintynyt pankkeihin ja lisäksi Ranskan viidennen tasavallan epäsuosituimman presidentin entinen neuvonantaja. Vain vuosi sitten hän loi poliittisen liikkeen nimeltään *Liikkeelle (En Marche)*. Häntä ei ole koskaan valittu vaaleilla mihinkään tehtävään ennen kuin hänet valittiin tasavallan korkeimpaan virkaan. Macron epäilemättä hyötyi suotuisista ja odottamattomista tilanteista, kuten Alain Juppén ja Manuel Vallsin putoamisista konservatiivien ja sosialistien esivaaleissa tai François Fillonin sotkeutumisesta talousskandaaleihin. Toisaalta Macronin strategiassa ja sanomassa on aidosti myös jotakin uutta.

Macron onnistui tekemään itsestään poliittisen järjestelmän vastavoiman, vaikka onkin ranskalaisen eliitin ruumiillistuma. Vaatimalla oikeudenmukaisuutta ja tehokkuutta hän vetosi niin vasemmistoon kuin oikeistoon. Hänen positiivinen, optimistinen ja meritokraattinen viestinsä – ranskalaisversio ”Yes we can” – puheesta – rikkoo maan perinteistä poliittista retoriikkaa. EU-lipun heiluttaminen sekä kuvaannollisesti että kirjaimellisesti poikkeaa populistipuolueiden kannoista ja menestyksestä eri puolilla Eurooppaa.

Macron tarjoaa identiteettipoliittikaan uuden reseptin, johon kuuluu Eurooppa-myönteisyys ja mukaan ottaminen. Suuren vaalivoiton saaminen (66%) oli mahdollista myös siksi, että ranskalaisäänestäjät halusivat estää populistit Marine Le Peniä valtaamasta Elysée-palatsia. Nämä eivät kuitenkaan riitä varmistamaan Macronin kykyä hallita.

Macron perii vihaisen äänestäjäkunnan ja hajanaisen poliittisen kartan. Ennen vaaleja 40 prosenttia äänestäjistä ilmoitti olevansa valmis äänestämään tyhjää, jos sillä voisi peruuttaa vaalit ja hylätä kaikki ehdokkaat. Valtapuolueet olivat äänestäjien tyytymättömyyden ensimmäisiä uhreja: kumpikaan perinteisten valtapuolueiden ehdokkaista ei yltänyt toiselle kierrokselle. Heidän tappionsa vahvistaa myös sen, minkä on nähtävissä monissa muissa Euroopan maissa: polarisaation päälinja ei enää kulje oikeiston ja vasemmiston välillä, vaan edistysmielisten ja populistien, Eurooppaa tai suvereniteettia sekä avoimia tai suljettuja yhteiskuntia kannattavien välillä.

Macronin voitto ei heti poista tätä jakoa. On ennen aikaista sanoa, että se pysäyttäisi kokonaan ja lopullisesti EU-vastaisia näkemyksiä lietsovan populistisen aallon. Ensimmäisellä kierroksella 51 prosenttia 18–24-vuotiaista äänestäjistä

antoi äänensä joko Le Penille tai Jean-Luc Mélenchonille, joka pitää itseään vasemmistolaispopulistina ja visioi ohjelmassaan Ranskan eron EU:sta. Mélenchonin korkea äänimäärä (19,58%) on tosiasiaa yksi merkittävimmistä ensimmäisen kierroksen lopputuloksista. Hänen äänisaalinsa oli kaksinkertainen vuoden 2012 vaaleihin verrattuna. Hänen äänestäjensä eivät olleet vain nuoria, vaan myös kaupunkilaisia ja koulutettuja, jotka perinteisesti ovat vähemmän taipuvaisia äänestämään populistipuolueita. Mélenchon kieltäytyi testamenttaamasta ääniään Macronille toisella kierroksella, jotta hän voisi jatkossakin asemoida itsensä järjestelmän vastavoimaksi, eikä jättää paikkaa yksinomaan Le Penille.

Tämä polarisaatio, pirstaloituminen ja poliittisen kentän uudelleenjärjestely tarkoittaa, että kesäkuun 11. ja 18. päivä pidettävien parlamenttivaalien tulos on erittäin epävarma. Silti äänestys määrää suurelta osin uuden presidentin kyvyn hallita.

Kaiken kaikkiaan presidentti Macron ei todennäköisesti pysty turvaamaan yksinkertaista enemmistöä liikkeen voittamien paikkojen perusteella. Sen vuoksi kaksi vaihtoehtoista skenaariota ovat mahdollisia. Mikäli *Liikkeelle*-liike saa varmistettua korkean paikkamäärän, mutta

Ulkopoliittinen
instituutti

Kruunuvuorenkatu 4

PL 400

00161 Helsinki

Puhelin

(09) 432 7000

Fax

(09) 432 7799

www.fiia.fi

Ulkopoliittinen instituutti on riippumaton tutkimuslaitos, joka tuottaa korkeatasoista tutkimusta poliittisen päätöksenteon ja avoimen keskustelun tukemiseksi niin kotimaassa kuin kansainvälisestikin.

Korkean laadun varmistamiseksi ainakin kaksi asiantuntijaa lukee ja kommentoi kaikkien instituutin julkaisujen käsikirjoituksia. Julkaisut käyvät lisäksi läpi ammattimaisen kielitarkastuksen ja editointiprosessin. Julkaistavat näkemykset ovat kirjoittajien omia.

ei enemmistöä, se joutuu hakemaan tukea muilta puolueilta tai yksittäisiltä poliitikoilta. Ei ole kovin vaikeaa nähdä, miten jotkut sosialistien oikeistosiivessä, keskustapuolue UDin tai jopa tasavaltalaisten liberaaleista voisivat liittyä Macronin reformistien joukkoon. Macronin haasteena on ylläpitää heterogeenisen enemmistön yhtenäisyyttä ja saada mukaan myös osa niistä poliittisen eliitin jäsenistä, joita hän arvosteli kampanjassaan.

Tämä skenaario on tällä hetkellä todennäköisin ja veisi uudistuksia parhaiten eteenpäin. Viimeisimpien ennusteiden mukaan *Liikkeelle* voittaa parlamenttivaaleissa suurimman osan paikoista (249–286), mutta se jää hieman 290 paikan enemmistöä.

Toisessa skenaariossa jokin toinen puolue, todennäköisesti oikeistopuolue tasavaltalaiset, varmistaa enemmistön alahuoneessa ja Macron nimittää pääministerin näistä riveistä. Se heikentäisi merkittävästi Macronin kykyä hallita ja selviytyä yhteiskunnallisista jännitteistä, joita reformit todennäköisesti aiheuttavat. Macron pystyisi johtamaan lähinnä ulkopoliittikkaa ja puolustuskeskymyksiä, kun taas kotimainen agenda jäisi hallitukselle. Tämä skenaario vahvistaisi Le Penin asemaa ja tekisi hänestä opposition keskeisen

johtajan. Sellaisella suorasukaisella retoriikalla, jota Le Pen käytti viimeisessä vaaliväittelyssä, on helppo kritisoida valtaapitäviä tulosten puutteesta tai sisäisesti rikkonaisen hallituksen ja kokemattoman presidentin epäsuosittuja uudistuksia. Toisin sanoen hän voisi lähestyä vuoden 2022 presidentinvaaleja vielä nykyistä vahvemmassa asemassa.